

Alkohol i foreningslivet

Tag stilling

Alkohol &
Samfund

Kataloget er udarbejdet af:

Freja Jørgensen, Sif Emilie Carlsen, Michalina Plichta og Thomas Chemnitz.

Foto: Christoffer Regild.

Kataloget bygger på rapporten "Alkohol i foreningslivet", som findes på Alkohologsamfund.dk.

Alkohol & Samfund

Høffdingsvej 36

2500 Valby

Tlf.: 35 29 30 90

Særligt tak til Stiftelsen Ansvar for Fremtiden (SAFF) for bevilling.

© Alkohol & Samfund, 2022

Baggrund

Danske unge drikker mere alkohol end nogen andre unge i Europa. Det skaber et større fokus på forebyggelse af alkoholforbruget hos danske unge. I Danmark bruger 86 procent af unge deres fritid i idrætsforeninger, hvor de dyrker sport og er en del af et fællesskab.

Derfor har frivillige organisationer og foreninger en vigtig rolle i børn og unges liv. Erfaringer fra Island viser, at deltagelse i sport- og idrætsforeninger kan have en beskyttende faktor for brugen af rusmidler blandt unge. På samme vis kan vi i danske idrætsforeninger sikre sunde og inkluderende fællesskaber, hvor alkohol ikke er en katalysator. Og sikre at foreninger medvirker til at skabe en alkoholkultur, hvor børn ikke bliver introduceret til alkohol i en tidlig alder.

Alkohol & Samfund har i en rapport undersøgt alkoholkulturen i foreningslivet, og du får i dette katalog viden fra rapporten og inspiration til at tage dialogen om alkohol i foreningslivet.

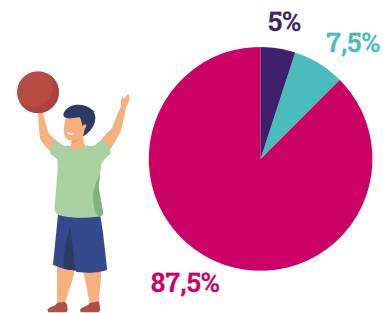
Om rapporten: Alkoholkultur i foreningslivet

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse gennemført i 2021 blandt bestyrelsesmedlemmer, trænere og unge i alderen 13-17 år. Desuden er der foretaget kvalitative interviews med trænere i idrætsforeninger.

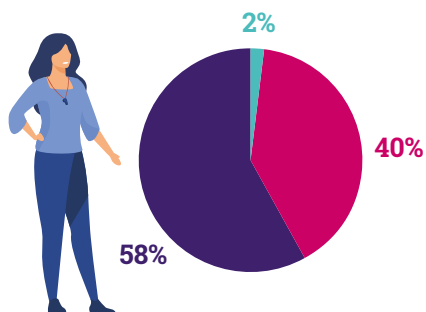
I alt har respondenter fra 106 forskellige foreninger besvaret spørgeskemaundersøgelsen. I alt har 125 bestyrelse/ledelse, 96 trænere og 88 unge i alderen 13 til 17 år besvaret undersøgelsen.

Undersøgelsen er ikke repræsentativ for danske idrætsforeninger, men kan sige noget om tendenser i alkoholkulturen i foreningslivet, som ikke tidligere er undersøgt.

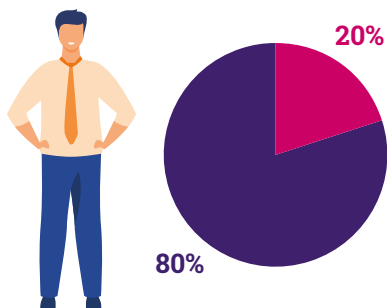
Har du nogensinde drukket alkohol til et arrangement i din forening?

Jeg er ungt medlem/idrætsudøver (13-17år)

Jeg er træner/instruktør

Jeg er i bestyrelsen/ledelsen

- Ja
- Nej
- Ved ikke

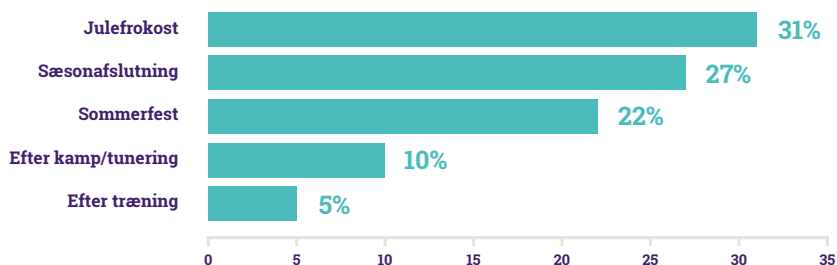
Bliver der drukket alkohol i foreningslivet?

87,5% af unge svarer 'Nej' til at have drukket alkohol til et arrangement i foreningen, mens 80% af bestyrelse/ledelse og 58% af trænerne svarer 'Ja'.

Det tyder derfor på, at alkohol ifølge unge ikke er en tydelig del af deres færden i foreningslivet, selvom det indgår til arrangementer i foreningen. Modsat for trænere og bestyrelse/ledelse er alkohol ifølge dem i høj grad en del af foreningslivet.

Undersøgelsen viser, at de arrangementer, hvor der typisk bliver drukket alkohol, er til julefrokost, sæsonafslutning og sommerfest. Det er altså et par gange om året og i mindre grad i forbindelse med træning og konkurrencer.

Hvornår bliver der typisk drukket alkohol i din forening?

Unge trænere

I undersøgelsen viste en træner i et interview bekymring omkring, at de helt unge trænere bliver meget fulde i selskab med de ældre trænere. Det kan være udtryk for, at den alkohol-kultur, de ældre trænere har, påvirker de unge trænere i foreningen:

X – (...) der, hvor vi har haft de største udfordringer, var blandt vores instruktører, når vi holdt instruktørfest. Der synes jeg, det var et problem. Det var faktisk så meget et problem, så jeg i hvert fald bad dem, der var lidt ældre, at det blev holdt lidt nede.

I – Var det nogle meget unge instruktører eller hvordan?

X – Ja. For de var fra 15 år og opefter. Så der var nogle af dem på 15-16 år, der blev bimplende stive sammen med de andre, og det var jo ikke særlig fedt. Også fordi de bliver meget fulde så, ik. Det var ikke særlig sjovt.

'Badebajer'

Trænerne beskriver i interviewet en alkoholkultur i foreningen, der ikke fylder meget og primært eksisterer blandt unge over 18 år, hvor der efter træning tages en badebajer:

Y – Vi har også det der 18+ hold om fredagen, der er også øl/sodavand bagefter. Det køber man selv. Man skal også være 18 for at være på holdet, så det er selvfølgelig heller ikke børn, så det er ikke mennesker, der ikke selv kunne gå ud og købe en øl. Men der sidder vi og drikker en øl ude i omklædningen eller ude i caféen bagefter. (...) En badebajer. (griner)

X – En badebajer. Ja. Men ellers så er der ikke noget officielt, så kan der være nogle af de andre voksenhold, som en gang imellem holder noget, men ellers er der ikke. Så i virkeligheden er det ikke meget.

Har foreningerne taget stilling til alkohol?

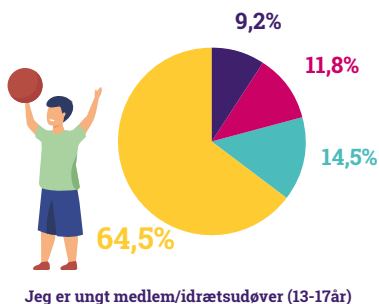
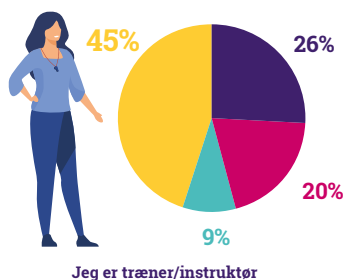
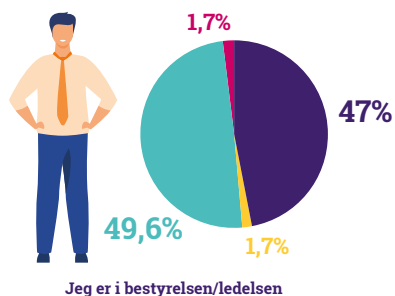
En alkoholpolitik betyder ikke nødvendigvis, at en forening har en restriktiv holdning til alkohol, men det kan indikere, om en forening har taget stilling til alkohol.

Rapporten viser, at der er stor forskel på, om man kender til en eventuel alkoholpolitik i foreningen, og det afhænger af, om man er bestyrelse/ledelse, træner eller ung.

Omkring halvdelen af bestyrelse/ledelse svarer, at de har klare regler for alkohol, mens den anden halvdel svarer, at de ikke har en alkoholpolitik.

Der er langt større usikkerhed hos trænere og unge. Størstedelen af trænerne og de unge svarer 'Ved ikke' til, om foreningen har en alkoholpolitik. Det kan indikere, at på trods af, at foreningerne har en alkoholpolitik, er det ikke sikkert, at den er formidlet klart til trænere og medlemmer - dog med forbehold for at trænere, unge og bestyrelse ikke nødvendigvis er fra samme forening. Det kan tyde på, at der er behov for en klarere dialog og tydeliggørelse af foreningernes alkoholpolitik over for trænere og unge.

Kender du til alkoholpolitikken i jeres klub/forening?

- Ja, vi har klare regler for alkohol
- Ja, men kan ikke huske reglerne
- Nej, vi har ikke en alkoholpolitik
- Ved ikke

Uskrevne regler for alkoholpolitik

Halvdelen af bestyrelse/ledelse svarer altså, at foreningen har klare regler for alkohol, men når de bliver spurgt til, hvilken beskrivelse, der passer bedst på deres alkoholpolitik, så er det kun hver tiende af dem, som angiver, at 'Klubben/foreningen har en nedskrevet alkoholpolitik'. Seks ud af 10 af respondenterne angiver derimod, at 'Bestyrelsen/ledelsen har givet en klar udmelding om alkohol', mens en femtedel angiver, at 'Foreningen har en uskreven regel for alkohol'.

I det ene kvalitative interview kom det frem, at alkoholpolitikken var indforståede regler i foreningen, samt at en af trænerne så det som en fordel, at der ikke var en nedskrevet alkoholpolitik. Træneren lagde i stedet vægt på dialog i foreningen og stillingtagen til alkohol:

"Vi har ikke skrevet en skid ned. Ingenting. Pointen er faktisk, at vi ikke skal skrive det ned, men leve det og gøre det. I det sekund, hvor du skriver ting ned, så bliver det et stykke papir og ryger ned i en skuffe. Det er bare rigtig vigtigt, at vi taler om det. Vi havde også holdningen til tobak, men havde ikke skrevet det ned, og jeg tænker, det er det samme med alkohol. Vi har masser af holdninger til det, men vi har bare ikke skrevet det ned. Men vi har måske heller ikke diskuteret det så åbent, som vi kunne have gjort. Jeg tænker det kommer - små skridt".

Anbefaling: Tag stilling til alkohol i foreningslivet

- Inddrag i foreningen repræsentanter fra bestyrelsen, trænerne, medlemmer og forældre. Spørg jer selv om hvor og hvornår, hvis der skal serveres alkohol i foreningen, og hvem deltager i arrangementer, hvor alkohol bliver serveret? I kan have det nedskrevet i en alkoholpolitik, så alle er enige om, hvordan reglerne for alkohol er i jeres forening.
- Meld klart ud i foreningen til medlemmer og trænerne. Sørg for at jeres medlemmer, trænerne og forældre er klar over alkoholpolitikken i foreningen. Den kan for eksempel også fremgå af jeres hjemmeside og i informationen, nye medlemmer får.
- Hav en handlingsplan klar, hvis der er et alkoholproblem i foreningen. Overvej i bestyrelsen, hvordan I vil reagere, hvis der er formodning om, at en ansat, et medlem, en træner eller en forælder i foreningen har problemer med alkohol. Man kan altid få hjælp af en rådgiver på Alkolinjen tlf. 80 200 500."
- Indgå i samarbejde med andre foreninger og tag imod tilbud om samarbejde med kommunen.

Trænernes rolle

Trænerne tilbringer meget tid med unge i foreningen, og kan have betydning for unges adfærd, da trænerne kan være gode rollemodeller eller videregive en alkoholkultur.

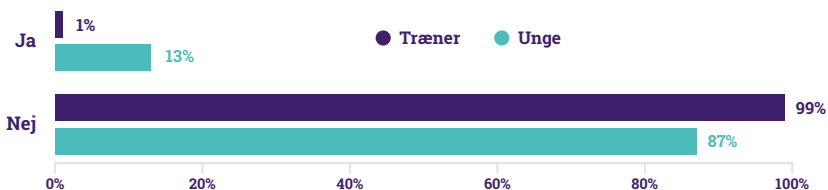
Unge og træner angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de hovedsageligt ikke har drukket alkohol sammen. 13% af unge har drukket med deres træner, mens kun 1% af trænerne angiver, at de har drukket alkohol med unge.

Størstedelen af respondenterne angiver ligeledes, at det aldrig er i orden, at træneren drikker alkohol med unge.

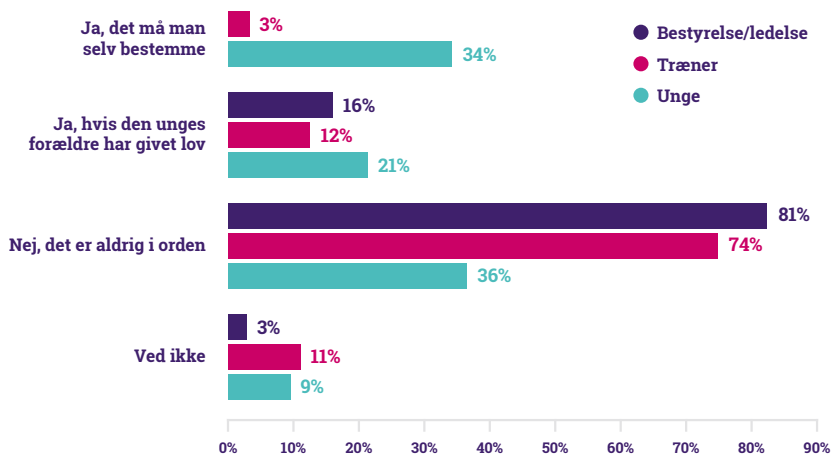
Det fremgik af de kvalitative fund, at trænerne var enige om, at det skal være et pusterum fra hverdagslivet at komme i foreningen. Men der ses en ambivalens hos trænerne: På den ene side skal foreningslivet handle om sport og ikke alkohol, men på den anden side, er der også enighed blandt trænerne om, at det at drikke alkohol og feste med sine venner på tværs af sporten også er sjovt.

Trænerne ønsker ikke, at unge nødvendigvis skal introduceres til alkohol, men de kvalitative fund viser, at alkohol virker til at have et stærkt socialt element til større arrangementer, hvor man fx mødes på tværs af landet. Alkohol og festkulturen er associeret med noget positivt, når trænerne selv er involveret, men mere negativt, når det handler om unge, der har drukket sig for fulde til et stævne.

Har du nogensinde drukket alkohol med din træner/med unge du træner?

Synes du, det er i orden, at en træner drikker alkohol med de unge, de træner

Trænerne som bevidste rollemodeller

I et fokusgruppeinterview blev deltagerne præsenteret for en række scenarier med trænere, unge og alkohol. I det følgende reflekterer en træner over et scenarie, hvor trænerne for et hold med unge går med til at fejre en sejr med øl:

X – Jeg synes også bare det er interessant fordi, der er en kæmpe forskel, om man bakker op i det [at drikke alkohol]. Altså om man siger, "Hey! fedt mand, lad os drikke den øl", fordi så bliver det lige pludselig den der kultur, man tager med, eller det er det, man skal gøre hver gang, man ligesom vinder.

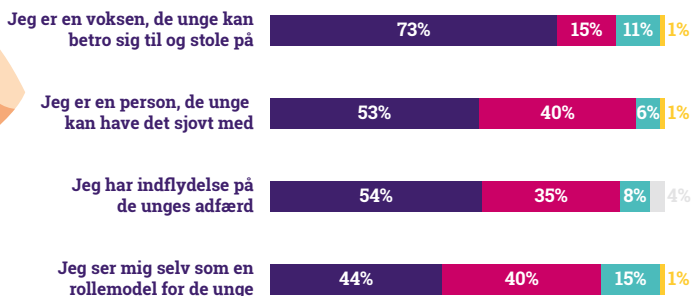
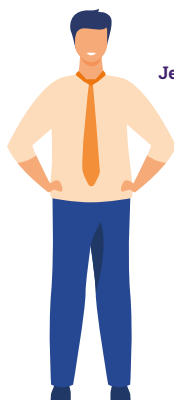
Y – Som i godt eller skidt?

X – Som i det er skidt, fordi, det er jo ikke derfor, man skal vinde. Du kan lige så godt lære dem noget andet, der måske er lidt mere interessant.

Træneren er altså bevidst om sin rolle om, at man kan risikere at videregive en alkoholkultur til unge.

Trænerne blev bedt om at angive, hvor enige de var i en række udsagn om at være træner:

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

● Meget enig ● Delvist enig ● Hverken enig eller uenig ● Delvist uenig ● Meget uenig

I de kvalitative fund viste det sig, at trænerne først var ydmyge overfor at se sig selv som rollemodel for unge, men det kom frem, at unge ser op til trænerne som forbilleder, og trænerne vil gerne have positiv indflydelse på unges adfærd.

Anbefaling: Tag en snak om trænerrollen

- Foreningens ledelse kan med fordel sætte trænerne sammen og tage en dialog og reflektere over trænerrollen. Trænere imellem kan overveje, hvilken rolle de har overfor børn og unge. Hvad er holdningen til alkohol? Hvilke opmærksomhedspunkter er godt at have for øje, når man omgås børn og unge?

Holdninger til alkoholforebyggelse i foreningslivet

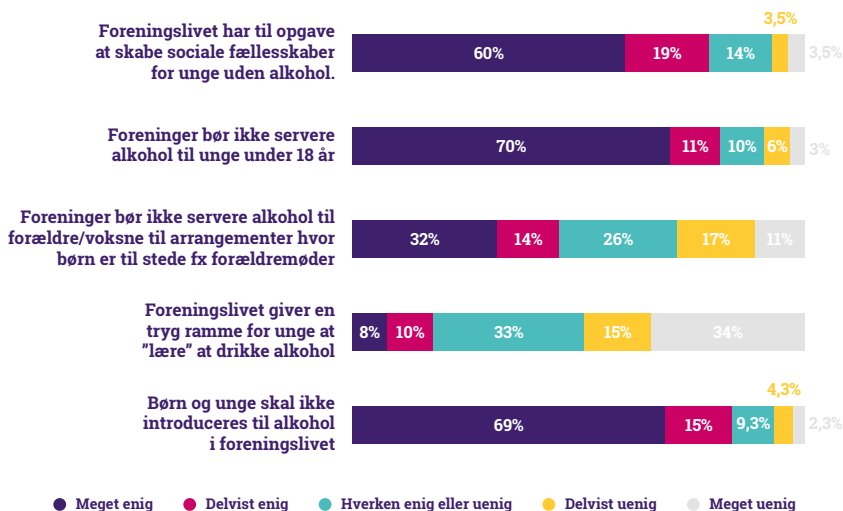
Deltagerne i undersøgelsen har også taget stilling til, hvor enige eller uenige de er i en række udsagn om foreningslivets rolle i forhold til blandt andet forebyggelse og at skabe alkoholfrie fællesskaber for unge.

Størstedelen svarer, at de er overvejende enige i, at 'Børn og unge ikke skal introduceres til alkohol i foreningslivet'. Men der er også 18%, der mener, at 'Foreningslivet giver en tryk ramme for unge at "lære" at drikke alkohol'.

Anbefaling: Skab alkoholfrie og inkluderende fællesskaber

- Overvej i foreningslivet hvor meget alkohol fylder til sociale arrangementer, især hvor børn og unge er til stede. Fællesskaberne bør være inkluderende for alle - også de medlemmer, der ikke drikker alkohol.
- Hvis der bliver serveret alkohol til arrangementer, bør der også blive tilbudt alkoholfrie og billige alternativer.

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

Opsummerende anbefalinger

Alkohol & Samfund har samlet følgende anbefalinger til foreninger og kommuner, der ønsker at arbejde med alkoholforebyggelse i foreningslivet.

Anbefalinger til foreninger

- Tag stilling til alkohol i foreningen - inddrag repræsentanter fra bestyrelsen, trænere, medlemmer og forældre.
- Meld klart ud om alkoholpolitikken i foreningen til medlemmer, forældre og trænere.
- Tag en snak med trænerne om at være rollemodel.
- Skab alkoholfrie og inkluderende fællesskaber.
- Indgå i samarbejde med andre fritidsforeninger i kommunen for at sikre fælles regler om alkohol.
- Hav en handlingsplan klar, hvis der er et alkoholproblem i foreningen.

Anbefalinger til kommuner

- Støt foreninger i arbejdet med forebyggelse og sundhedsfremme.
- Skab dialog og bidrag med sparring i foreningers arbejde med klare regler om alkohol.
- Skab fælles holdning til alkohol på tværs af kommunens foreningsliv.

Alkolinjen

Foreninger og kommuner kan altid søge rådgivning på Alkolinjen. Det kan være på telefon 80 200 500, på chat eller brevkasse. Eller man kan sende en SMS med ALKO til 1212, så bliver man ringet op.

